

Pojistná smlouva

Zákon o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů definuje pojistnou smlouvu. „Pojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné." Poněkud širěji můžeme pojistnou smlouvu definovat takto: pojistná smlouva je písemná dohoda mezi pojistníkem, kterou se obě strany zavazují plnit podmínky pojištění. Je to právní dokument potvrzující, že tento vztah vznikl dobrovolně z vůle obou stran. Je vyhotovena písemnou formou dle platných právních předpisů. Vyjadřuje konkrétní pojistné podmínky a podmínky realizace konkrétního pojistného rizika, dohodnuté podmínky jsou závazné pro pojišťovnu i pojištěného.

Jednání předcházející uzavření pojistné smlouvy

Uzavření pojistné smlouvy obvykle předchází jednání klienta s potenciálním pojistitelem. Zájemce je dotazován na základní charakteristiky požadovaného pojištění a osobní údaje. Klient musí uvést pravdivá data o věku, pohlaví, datu narození a zdravotním stavu a případných rizikových aktivitách zdravotní stav bývá zkoumán podrobněji a je požadován kontakt na praktického lékaře. Klient bývá seznámen s nabídkou možných produktů, jejich vlastnostmi a parametry. Zástupce pojistitele může připravit konkrétní návrh (y) pojistné smlouvy se smluvenými údaji. V případě, že se klient rozhodne pro některou z nabídek, je podepsán závazný návrh smlouvy, který' pojistitel obvykle přijme a vystaví vlastní pojistnou smlouvu a pojistku. Při podpisu návrhu smlouvy musí být klient seznámen se všemi konkrétními i obecnými podmínkami vyplývající z navrhované pojistné smlouvy.

Obsah pojistné smlouvy

Pojistná smlouva musí dle výše uvedeného zákona obsahovat vždy tyto položky:

Pojistitel

základní informace o pojistiteli (pojišťovně), tj. název, adresa sídla firmy, právní forma, IČO kontakty.

Pojistník

Základní informace o pojistníkovi, tj. příjmení a jméno, rodné číslo, adresa bydliště. V pojistné smlouvě může pojistník pojistit svoje riziko, potom je současně i pojištěným. Pojistník má práva stanovená v pojistné smlouvě a je povinný platit pojistné.

Pojistné riziko a pojistné události

Konkrétní výčet pojistných rizik krytých tímto pojištěním a případnými připojištěními, např. riziko dožití, riziko úmrtí následkem úrazu, riziko trvalých následků úrazu atd. Pojistné události, jež vymezují realizaci pojistného rizika.

Typ, druh pojištění

O jaký druh pojištění se jedná. např. pojištění pro případ smrti, pojištění pro případ dožití atd.

Oprávněné osoby

Výčet oprávněných osob, jejich identifikačních údajů a podílů, jakými se oprávněné osoby na výnosech z pojištění budou podílet.

Pojistná doba

Konkrétní údaj na jak dlouho, či do kdy je smlouva uzavřena. Je ohraničena datem vzniku pojištění a datem jeho zániku. Může se dělit na pojistná období, která jsou rozhodná pro placení pojistného a pro případnou výpověď pojistné smlouvy.

Pojistné

Konkrétní cena smlouveného pojištění a připojištění. Vždy je ve smlouvě uvedena výše pojištění, výše pojistného plnění, splatnost a druh pojistného jednorázové/běžné. Musí zde být uvedeny odděleně částky za jednotlivé druhy pojištění a připojištění. Pojistné je určené na dohodnuté pojistné období, kterým je obvykle 1 rok, je možno dohodnout roční, půlroční, čtvrtletní nebo měsíční pojistné období dle zvyklostí a podmínek jednotlivých pojišťoven. Je možné sjednat pojistné zaplacené najednou na celé období platnosti pojištění, tj. dopředu.

Pojistné podmínky

Zákonnou součástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky pojistitele. Často jsou pojistné podmínky vypracovány pro různé produkty jednotlivě a obsahují jak obecné podmínky pojišťovny, tak specifické podmínky daného produktu. Pojistník s nimi musí být před uzavřením pojistné smlouvy seznámen. Pojistné podmínky mohou být také uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Pojistné podmínky nemohou být v průběhu celé pojistné doby pojišťovnou měněny bez souhlasu pojistníka.

Kromě těchto, zákonem definovaných položek mohou pojistné smlouvy obsahovat i další položky. Forma pojistné smlouvy je individuální u jednotlivých pojišťoven i pojistných produktů/ Proto úplný výčet všech položek není možný. V následujícím textu jsou proto uvedeny ty, které se vyskytují nejčastěji a které považují za významné. Dále je zde rozšířený popis některých výše uvedených položek.

Pojištění - počátek (vznik)

Datum a hodina, od které pojištění nabude právní moci.« od kdy začíná být poskytována pojistná ochrana Může být stanoveno jako den podpisu pojistné smlouvy, den zaplacení prvního pojistného, atp.

Pojištění - konce (zánik)

Termín, datum a hodina, ve kterém pojištění zaniká. Je důležitý z hlediska vzniku a zániku práv pojištěného na pojistné plnění a práv komerční pojišťovny na úhradu pojistného. Pojištění může zaniknout uplynutím pojistné doby, smrtí pojištěného, výpovědí pojistníka, nezaplacením pojistného, nebo výpovědí pojistníka v zákonné lhůtě dvou měsíců ode dne vzniku smlouvy.

Pojistné částky

Primárně se jedná o maximální plnění pojišťovny sjednaná v pojistné smlouvě. Mohou být určeny na jednu událost, na události ve stanoveném období nebo jako maximální částka plnění během celého trvání pojištění (dožití). Ve smlouvě a v pojistce musí být taxativně uvedeny. Výši skutečné vyplacené částky, zvláště u pojištění pro případ dožití, však ovlivňují i další smluvní podmínky konkrétní smlouvy (indexace, podíl na zisku, podíl na přebytcích atd.) a okolnosti realizace pojistného rizika.

Dynamizace, indexace

Indexace je pro pojistníka volitelná a může mít různé formy (viz výše). V pojistné smlouvě bývá uvedeno, zdaje indexace smluvena a jakou formou, U některých produktů je možné ji zavést pouze na počátku pojištění a je neodvolatelná, u jiných produktů lze toto nastavení měnit kdykoliv v průběhu pojištění. Rozdílná je i forma informování klienta o nové výši pojistné částky. Podrobné informace by měl klient nalézt v konkrétních pojistných podmínkách každého produktu.

Pojistné plnění

konkrétní sjednaná výše, způsob a termíny výplaty dle sjednaných podmínek Kromě výplaty při zániku pojištění může být ve smlouvě sjednáno a uvedeno i jiné plnění ze stanovených podmínek, např. výplata části naspořené rezervy v desátém, patnáctém a dvacátém roce pojištění, na vyžádání klienta

Pojistně-technická úroková míra

Jedná se vlastně o zaručenou míru výnosu vložených prostředků. Tyto výnosy spolu s pojistným majím během pojistné doby vytvořit pojistnou částku. Výše pojistně-technické úrokové míry je regulována zákonem, tj. pro pojišťovnu je závazná a pro dané období uzavření smlouvy je pevně daná. Pojišťovna proto při určování parametru konkrétní pojistné smlouvy kalkuluje s tímto procesem výnosnosti rezerv pojistného.

Podíl na výnosu

Ve smlouvě, či v pojistných podmínkách, které jsou součástí pojistné smlouvy, bývá uvedeno, jakým způsobem bude pojišťovna nakládat s přebytky zisku z investování pojistných rezerv (oproti sjednané pojistné technické úrokové míře), tj. v jaké výši a jakým způsobem je bude pojistníkovi poskytovat.

Alokační poměr

Vykytuje se ve smlouvách o investičním životním pojištění. Udává klientem aktuálně zvolený poměr investování jeho prostředku do nabízených fondů. V pojistných podmínkách bývá uveden způsob a frekvence, jak může klient tento poměr měnit.

Vinkulace

Tato položka se ve smlouvě uvádí v případě, že vinkulace ve prospěch třetí osoby je sjednána. Tradičně bývá životní pojištění vinkulováno ve prospěch banky, pro případ úvěru, hypotéky a podobně. Uvádí se výše vinkulované částky (obvykle v plné výši pojistného plnění) a údaje o subjektu ve prospěch, kterého je vinkulace sjednána.

Přípojištění a jejich rozsah

Součástí pojistné smlouvy i pojistky musí být rovněž výčet všech sjednaných přípojištění, výše, způsob a podmínky výplaty pojistného plnění i výše pojistného. V případě přípojištění sjednaného ve prospěch jiné osoby než pojisuůka (např. dítěte) musí být ve smlouvě uveden jeho typ, výše pojistné částky a podmínky výplaty pojistného plnění.

Půjčka z pojistné rezervy

Pokud tato možnost existuje, jsou ve smlouvě, či v pojistných podmínkách uvedeny podmínky pro poskytování a splácení půjčky z naspořené pojistné rezervy.

Změny pojistné smlouvy

V průběhu dlouhé doby trvání životního pojištění může dojít na straně pojistníka pojištěného i pojistitele k takovým změnám, které je vhodné, nebo nutné promítnout i do obsahu pojistné smlouvy. Dle ustanovení výše uvedeného zákona o pojistné smlouvě musí být všechny změny pojistné smlouvy provedeny písemnou formou. Každá ze stran musí obdržet alespoň jedno vyhotovení pojistné smlouvy, jejíž součástí je i pojistka.

Na základě dohody pojistníka s pojistitelem lze provést změny mnoha parametrů pojistné smlouvy. Podstatné je, že žádosti jedné strany druhá strana nemusí vyhovět. Právo na některé změny iniciované pojistníkem je obvykle zakotveno v pojistných podmínkách, které jsou součástí pojistné smlouvy. Některé změny jsou vynutitelné anebo naopak nevynutitelné ze znění zákona o pojistné smlouvě, či ostatních souvisejících zákonů.

Změny iniciované klientem

Změna pojistných částek

Požadavku na zvýšení, či snížení pojistných částek pojistitel může a nemusí vyhovět. Většina pojistitelů nabízí navyšování pojistných částek formou indexace, a ta jim přináší nižší náklady na správu pojištění než individuální nestandardní změny v průběhu pojištění. U některých produktů životního pojištění jsou však změny pojistných částek již zakotveny v konstrukci produktu, v pojistných podmínkách, a tudíž jsou pro klienta bezproblémové. Zvláštním případem je změna pojistných částek a doby pojištění při neplacení pojistného, pojistitel může na základě příslušného ustanovení zákona o pojistné smlouvě provést redukci pojistné částky nebo snížení ročního důchodu oproti limitům sjednaným v pojistné smlouvě. Dojde tak i ke zkrácení doby pojištění, po jejímž uplynutí soukromé pojištění zaniká.

Změny třetích osob

Jedná se o změny osob oprávněných k přijetí výplaty pojistných částek (např. pro případ smrti, či u věnového pojištění). Na změnu těchto údajů má pojistník nárok, který bývá upraven v pojistných podmínkách. Potřebu změny oprávněných osob vyvolá např. rozvod partnerů, smrt osoby původně ve smlouvě uvedené anebo prostá změna zájmu pojistníka. V takovém případě je třeba zamýšlenou změnu oprávněné osoby provést co nejdříve.

Změny alokačního poměru u investičního pojištění

Viz výše.

Rozšíření připojištění

Většina pojistitelů ve svých produktech umožňuje v průběhu pojistné doby doplnit základní pojištění o nabízené druhy připojištění.

Za případně provedené změny iniciované klientem si pojistitel účtuje poplatky dle jeho aktuálně platného sazebníku.

Změna iniciovaná pojistitelem

Změna pojistného

Ke změně pojistného na popud pojistníka může dojít po dohodě pojistníka s pojistitelem, možnost a podmínky této změny mohou být přímo vymezeny konkrétními pojistnými podmínkami. Na popud pojistitele lze pojistné měnit je za zákonem stanovených podmínek. Dle zákona o pojistné smlouvě mohou být v pojistných podmínkách stanoveny podmínky, za kterých má pojistitel právo v souvislosti se změnami podmínek rozhodných pro stanovení výše pojistného, upravit nově výši běžného pojistného na další pojistné období (s určitými výjimkami). V jiných případech nelze bez dohody s pojistníkem výši pojistného měnit. Pokud pojistník se změnou výše pojistného nesouhlasí a svůj nesouhlas uplatní, pak soukromé pojištění zanikne uplynutím pojistného období, na které bylo pojistné zapláceno, nebylo-li dohodnuto jinak.

Změny pojistných podmínek

Změnu pojistných podmínek, které jsou součástí pojistné smlouvy, může dle aktuální úpravy zákona o pojistné smlouvě pojistitel provést se souhlasem pojistníka.

Vznik a změny v pojištění

Pojištění vzniká následujícím dnem po uzavření pojistné smlouvy. Pojistnou smlouvou může být upraven vznik pojištění i jinak.

Pojištění se vztahuje na pojistné události, které nastanou od prvního dne vzniku pojištění. Změny v pojistné smlouvě se provádějí dohodou účastníků. Dohoda o změně musí mít písemnou formu, jinak je neplatná.

Zánik pojištění

Pojištění může zaniknout z důvodu uvedených v zákoně:

- Pojištění může do dvou měsíců po uzavření pojistné smlouvy každý z účastníků vypovědět. Výpovědní lhůta je osmidenní a počíná běžet dnem následujícím po jejím doručení a po jejím uplynutí pojištění zaniká. V tomto případě má pojistitel právo na poměrnou část pojistného odpovídající době trvání pojištění.
- Pojistitel i pojištěný může pojistnou smlouvu písemně vypovědět nejpozději do třetího měsíce od oznámení škodní události. Pojištění skončí po uplynutí jednoho měsíce od doručení výpovědi.

Vedle důvodu uvedených v zákoně pojištění zaniká:

- I plynutím doby, na kterou bylo pojištění sjednáno, pokud se nejedná o případ uvedený v tomto článku bodu 4.
- Skončením užívání cizí věci na základě smlouvy.
- Změnou v osobě vlastníka pojištěné věci.
- Změnou místa pojištění.
- Vyčerpaním pojistné částky v případě, že bylo sjednáno pojištění prvního rizika, pokud nebylo ve smlouvě sjednáno jinak.
- Ukončení činnosti pojištěného.

Pojistná hodnota se stanovuje u:

- zásob, jako jejich pořizovací cena,
- cenných papírů jako jejich tržní cena,
- cenných papírů s úředním kurzem jako střední kurz v den posledního burzovního záznamu před sjednáním pojištění,
- šeku, vkladních a šekových knížek je omezena sjednanou pojistnou částkou
- spisů, plánů, vzorů, ukázkových modelů a pod. jako prokazatelné náklady na jejich pořízení,
- uměleckých a historických předmětů jako cena stanovená na základě znaleckého posudku,
- cizích věci, které pojištěný oprávněně užívá, jako jejich časová hodnota. Výši pojistné částky určuje na vlastní odpovědnost pojištěný (pojistník).

Pokud je stanovena nižší pojistná částka, než je pojistná hodnota věci, pojistitel v případě pojistné události sníží plnění v poměru, v jakém je pojistná částka k pojistné hodnotě - podpojištění.

Není-li možné stanovit pojistnou hodnotu, určí pojistnou částku pojištěný (pojistník) podle svého uvážení a své pojistné potřeby, (např. u zásob, cizích věci, peněz a pod.) - pojištění prvního rizika. V tomto případě pojistitel nebude uplatňovat podpojištění.

Pojistné

Pojistné je úplata za pojistitelem poskytnutou pojistnou ochranu. Výši pojistného stanoví pojistitel podle rozsahu pojištění, ohodnocení rizika, výše pojistné částka u hodnoty

pojištěné věci. Případně dalších skutečností rozhodujících o jeho výši. Podklady pro stanovení pojistného a jeho výše jsou uvedeny v pojistné smlouvě.

Pojistitel má právo na pojistné za dobu trvání pojištění. Zanikne-li pojištění před uplynutím doby, za kterou bylo pojištění zapláceno, je pojistitel povinen zbývající část pojistného vrátit.

Pokud nastala pojistná událost a důvod dalšího pojištění tím odpadl, náleží pojistiteli pojistné do konce pojistného období, v němž pojistná událost nastala. Jednorázové pojistné náleží pojistiteli i v těchto případech vždy celé

- Zánikem právnické osoby - tj. pravomocným rozhodnutím soudu o jejím výmazu nebo smrtí fyzické osoby pojištěného.
- Nabytím právní moci rozhodnutím soudu o prohlášení konkurzu na majetek pojištěného.

Pojistná událost

Pojistná událost je nahodilá škodní událost, s níž je spojena povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění. Pojistnou událostí není, jestliže škoda byla způsobena úmyslně pojištěným nebo jeho společníkem, členy jejich domácnosti nebo jinými osobami z jejich podnětu.

Plnění pojistitele

Právo na plnění v zanikne, jestliže nastane skutečnost, s níž je spojen vznik povinnosti pojistitele plnit (pojistná událost). Výši pojistného plnění stanoví pojistitel. Při výpočtu se vychází z pořizovací hodnoty věci, kterou měla v době pojistné události. Byla-li pojištěná věc poškozena, zničena, odcizena nebo pohřešována, vzniká pojištěnému právo, aby mu pojistitel vyplatil:

- **přípojištění na novou cenu** - částku odpovídající přiměřeným nákladům na opravu nebo pořízení věci nebo nákladům, které je nutno vynaložit na výrobu věci a to stejného druhu a kvality,
- **při pojištění na časovou cenu** částku uvedenou v předchozím odstavci, sníženou o částku odpovídající stupni opotřebení nebo jiného znehodnocení věci.

Jedná-li se o pojištění zásob, které byly poškozeny, znehodnoceny, zničeny, odcizeny nebo jsou-li pohřešovány, vzniká pojištěnému právo, aby mu pojistitel vyplatil při:

- **poškození** částku potřebnou na jejich opravu nebo úpravu.
- **znehodnocení** rozdíl mezi jejich nákupní cenou a cenou po znehodnocení.

Jedná-li se o pojištění zásob, které byly poškozeny, znehodnoceny, zničeny, odcizeny, vzniká pojištěnému právo, aby za ně v době pojistné události pojištěný obdržel při jejich prodeji,

- **zničení**, odcizení nebo pohřešování u zásob, které pojištěný ne vyrobil - částku, která odpovídá nákladům na jejich nové pořízení v době pojistné události. Od pojistného plnění se vždy odečte cena případných využitelných zbytků poškozené nebo zničené věci. Zbytky zůstávají vždy vlastnictvím pojištěného. Pojistitel je povinen nahradit účelně vynaložené náklady spojené s dopravou věci, související s její opravou, nejvýše do částky limitované v pojistné smlouvě. Plnění může být pojistitelem smluvně omezeno (v pojistné smlouvě) u jednotlivých věcí nebo souborů pevných částkami nebo procentem. V takovém případě nemůže pojistitel uplatňovat podpojištění. Plnění se vyplácí tomu, na jehož majetek se pojištění vztahuje, pokud není v pojistné smlouvě sjednáno jinak.

Pojistná smlouva může obsahovat i případná omezení výše plnění za jednu pojistnou událost, popř. omezení výše plnění za pojistnou událost v jednom období. Plnění je splatné do 15 dnů od ukončení šetření nutného k zjištění rozsahu povinnosti pojistitele plnit. Nemůže-li být šetření ukončeno do I měsíce ode dne, kdy se pojistitel dozvěděl o pojistné události a pojištěný o to písemně požádá, je pojistitel povinen poskytnout přiměřenou zálohu. Šetření pojistitele musí být vykonáno bez zbytečného odkladu. Zvláštní případy plnění:

Pojistitel nahradí účelné vynaložené náklady na opatření, které pojištěný učinil na:

- odvrácení pojistné události, která pojištěnému majetku bezprostředně hrozila,
- zmírnění následku pojistné události.
- odklizení zbytku pojištěné věci, která byla poškozena nebo zničena pojistnou událostí, měl-li pojištěný povinnost z důvodů hygienických, bezpečnostních nebo z důvodů veřejného zájmu opatření provést.

Ve výše uvedených případech uhradí pojistitel prokazatelně vynaložené náklady, nejvýše však do výše uvedené v pojistné smlouvě.

Povinnosti pojistníka, pojištěného

Ten, kdo uzavřel s pojistitelem pojistnou smlouvu, pojistník nebo pojištěný, ten, na jehož majetek je pojištění sjednáno, má mimo zákonem stanovených povinností dále povinnosti:

- Umožnit pojistiteli provést prohlídku pojišťovaného majetku, posoudit rozsah pojistného nebezpečí a přezkoumat činnost bezpečnostních zařízení, sloužících k ochraně pojístaného majetku. **ISA** požaduje pojištěnci poskytnout příslušné technické, projektové, účetní a jiné obdobné dokumentace.
- Řádně se starat o pojištěné věci, udržovat je v dobrém technickém stavu, dodržovat bezpečnostní předpisy, povinnosti uložené mu zákony, předpisy, normami atd. Dodržovat pojistitelem požadovaná a smluvně dohodnutá bezpečnostní opatření a zajištění pojišťovaných věcí.
- Dbát, aby pojistná událost nenastala, zejména nesmí porušovat povinnosti směřující k odvrácení nebo zmenšení nebezpečí, které jsou uloženy právními předpisy nebo které vzal na sebe pojistnou smlouvou, ani trpět jejich porušování osobami, které jsou pro něho činné.
- Neprodleně oznámit (telefonicky, příp. laxem a následně vždy písemně), že nastala pojistná událost a umožnit pojistiteli šetření o příčinách vzniklé škody, rozhodných pro posouzení nároků na plnění a jeho výši. Dát pravdivá vysvětlení a předložit potřebné doklady, které si vyžádá a umožnit pořízení jejich kopií.
- Vyčkat s opravou věci poškozené pojistnou událostí nebo odstraňování zbytků takto zničených věcí na pokyn pojistitele. Pokud z bezpečnostních, hygienických nebo jiných vážných důvodů je nutné s opravou nebo s odstraňováním zbytků začít neprodleně, je pojištěný povinen zajistit průkaznost rozsahu vzniklé škody a výše uvedených důvodů (Q. např. pořídit fotodokumentaci).
- Zabezpečit pojistiteli právo vůči jinému na náhradu škody způsobené pojistnou událostí (postih, reklamáce).
- Dodržovat rozsah a způsob vedení účetnictví a jeho průkaznost tak, jak ukládají obecně závazné právní předpisy, popřípadě smluvní ujednání.

Jestliže mělo vědomé porušení povinností uvedených v tomto článku podstatný vliv na vznik pojistné události nebo na zvětšení rozsahu následků pojistné události, je pojistitel oprávněn plnění snížit podle toho, jaký vliv mělo toto porušení na rozsah jeho povinností plnit. Pojištěný je povinen vrátit část nebo celé pojistné plnění, jestliže porušení povinností bylo zjištěno až po výplatě pojistného plnění. Obdobně může pojistitel postupovat v případech, že příčinou pojistné události bylo jednání pojištěného, osob jemu blízkých nebo zaměstnanců pod vlivem alkoholu, popřípadě omamných či obdobjích látek.

Povinnosti pojistitele

Pojistitel má mimo zákonem stanovených povinností dále povinnosti:

Předat pojistníkovi pojistnou smlouvu včetně příloh, platných pojistných podmínek a smluvních ujednání.

Projednat s pojištěným výsledky šetření nutného ke zjištění rozsahu a výše plnění nebo mu je bez zbytečného odkladu písemně sdělit.

Vrátit pojištěnému na požádání doklady, které pojistitel předložil.

Umožnit pojištěnému nahlédnout do podkladů, které pojistitel soustředil v průběhu šetření a pořídit si jejich kopii.

Na základně písemné žádosti pojištěného vyhotovit za úplaty dnihopis pojistné smlouvy, popřípadě potvrzení o uzavření pojistné smlouvy.